

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs I. Vtrum in anima Christi sit aliqua gratia habitualis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

mo articulo tractat quaestionem quomodo est, quarens qualiter hæc gratia se habeat ad vnionem.

ARTICVLVS I.

Virum in anima Christi sit aliqua gratia habitualis.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod in anima assumpta à Verbo nõ fuerit gratia habitualis. Gratia enim est quadam participatio diuinitatis in creatura rationali: secundum illud 2. Pet. primo, Per quem maxima, & preciosa promissa nobis donauit, vt diuine simus confortes naturæ. Christus autẽ est Deus, non participatiue, sed secundum veritatem. Ergo in eo non fuit gratia habitualis.

Præterea: Gratia ad hoc est necessaria homini, vt per eam bene operetur, secundum illud prima Cor. 15. Abundantius omnibus laboraui, non ego autem, sed gratia Dei mecum: & etiam ad hoc, quod homo consequatur vitam eternam, secundum illud Rom. 6. Gratia Dei vita eterna. Sed Christo ex hoc solo, quod erat naturalis Filius Dei, debebatur ei hereditas vitæ eternæ: ex hoc etiam, quod erat Verbum, per quod facta sunt omnia, aderat ei facultas omnia bene operandi. Non ergo secundum humanam naturam indigebat aliqua gratia, nisi vnione ad Verbum.

Præterea: Illud, quod operatur per modum instrumenti, non indiget habitu ad proprias operationes, sed habitus fundatur in principali agente. Humana autẽ natura in Christo fuit sicut instrumentum diuinitatis, vt dicit Damasc. in 3. lib. Ergo non debuit in Christo esse aliqua gratia habitualis.

Sed contra est, quod dicitur Isa. 11. Requiescet super eum spiritus Domini. Qui quidem in homine esse dicitur per gratiam habitualement, vt in prima parte dictum est. Ergo in Christo fuit gratia habitualis.

Respondeo dicendum, quod necesse est ponere in Christo gratiam habitualement, propter tria. Primo quidem propter vnionem anime illius ad verbum Dei. Quando enim aliquod receptiuum est propinquius causæ influenti, tanto magis participat de influentia ipsius. Influxus autem gratiæ est à Deo: secundum illud Ps. Gratiam, & gloriam dabit Dominus. Et idem maxime fuit conueniens, vt anima illa reciperet influxum diuinæ gratiæ. Secundo, propter nobilitatem illius anime, cuius operationes oportebat propinquissime attingere ad Deum per cognitionem, & amorem: ad quod necesse est eleuari rationalem naturam per gratiam. Tertio, propter habitudinem ipsius Christi ad genus humanum. Christus enim in quantum homo, est mediator Dei, & hominum, vt dicitur prima ad Tim. 2. & idem oportebat, quod haberet gratiam etiam in alios redundantem, secundum illud Ioan. primo, De plenitudine eius omnes accepimus, & gratiam pro gratia.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus est verus Deus secundum personam, & naturam diuinam: sed quia cum vnitæ personæ remanet distinctio naturarum (vt ex supradictis patet) anima Christi non est per suam essentiam diuina: vnde oportet, quod fiat diuina per participationem, quæ est secundum gratiam.

Ad secundum dicendum, quod Christo, in quantum est naturalis Filius Dei, debetur hereditas eterna, quæ est ipsa beatitudo increata, per increatum actum cognitionis, & amoris Dei, eundem scilicet quo Pater cognoscit, & amat seipsum, cuius actualis anima capax non erat propter differentiam naturæ. Vnde oportebat, quod attingeret ad Deum per actum fruitionis creaturæ: qui quidem esse non potest, nisi per gratiam. Similiter etiam, in quantum est Verbum Dei, habuit

facultatem omnia bene operandi operatione diuina: sed quia præter operationem diuinam oportet poni in eo operationem humanam, (vt infra patebit) oportuit in eo esse habitualement gratiam: per quam huiusmodi operatio in eo esset perfecta.

Ad tertium dicendum, quod humanitas Christi est instrumentum diuinitatis, non quidem sicut instrumentum inanimatum, quod nullo modo agit, sed solum agitur, sed tanquam instrumentum animatum anima rationali, quod ita agit, quod etiam agitur. Et ideo ad 7. Ethic. in conuenientiam actionis oportuit, eum habere gratiam principialem habitualement.

Sensus quaestio.

QUID nomine gratiæ habitualis intelligat S. Doct. patet ex discursu & responsionibus argumentorum: Sermo enim est de gratia gratum faciente, vt etiam exponunt Caietanus & Suar.

Forma Textus.

CONCL. est: Necesse est ponere in Christo gratiam habitualement. Probatur tripliciter. Primo: quia quanto aliquid receptiuum est propinquius causæ influenti gratiam aut quamlibet aliã perfectionem, tanto magis participat de influentia ipsius: sed anima Christi fuit maxime propinqua Deo, à quo est influxus gratiæ: ergo maxime fuit conueniens, vt anima illa reciperet influxum diuinæ gratiæ. Maior patet. Minor quoad primam partem, videlicet, quod sit maxime propinqua Deo, probatur: quia habet vnionem personalem ad Verbum; quo ad secundam verò partem, videlicet quod à Deo sit influxus gratiæ, probatur autoritate scripturæ Psal. 83. dicentis: gratiam & gloriam dabit Dominus. Secundo probatur concl. quia oportebat operationes anime Christi propinquissime attingere ad Deum per cognitionem, & amorem: ergo oportet ponere in Christo gratiam habitualement. Antecedens probatur: quia anima Christi erat nobilissima. Consequentia verò probatur: quia vt operationes rationalis creaturæ sic Deum attingant, necesse est ipsam creaturam eleuari à Deo per gratiam. Tertiò probatur conclus. quia Christus hanc habuit habitudinem ad genus humanum, vt esset mediator Dei & hominum: ergo oportebat vt haberet gratiam etiam in alios redundantem. Antecedens probatur ex prima ad Timoth. 2. Et confirmatur conclusio authorit. scripturæ. Ioan. primo dicentis: De plenitudine eius, &c.

Expositio Textus.

DICTIONEM illam necesse in conclusionem positam declarat optime Cai.

CIRCA secundam proba. aduertit Christi operationes dici propinquissime attingere Deum per cognitionem & amorem: tunc quia attingit ipsum vt obiectum est supernaturale; tunc etiam quia illum summo modo possibili secundum Dei potentiam ordinatam attingunt; cum enim anima per cognitionem & amorem Deo vnietur, quanto erit altior cognitio & charitatis actus feruentior erga Deum, vt obiectum est supernaturale, tanto magis per hos actus anima Deo coniungetur, & propinquius ipsum attinget. Horum autem actuum quantitas & excellentia magnitudini gratiæ, quæ est eorum prima radix, proportionatur.

Mouet Cai. dubitationem. Cui duabus responsionibus optime satisficit: quarum secunda reprehensa sine causâ à Suar. his dubitationem Caiet. sibi veluti propriam vsurpat.

De 2

Vide

Suar. 2. j. c. 1. uilum.

Vide etiam si placet ea quæ scribit idem ex-
positor in commentario circa responsiones ad
argumenta D. Th.

Circa præsentem materiam mouent docto-
res & expositores D. Tho. quatuor dubitatio-
nes, quæ ob varias & oppositas eorum opinio-
nes sub controuersia titulo de more proponen-
tur.

PRIMA CONTROVERSIA.

*Quam sit certum in Christo fuisse gratiam habi-
tualem?*

Melchior Canus lib. 12. de locis Theol. c. 14. &
Bellar. Tomo 1. lib. 4. de Christi anima c. 2.
& 3. sentire videntur certam esse fidei catholice
doctrinam Christi animam ab initio suæ creatio-
nis repletam fuisse gratia habituali. Quam sen-
tentiam sequitur & tuetur Suar. disp. 18. sect. 2.
& Montag. Val. puncto 1. hanc asserit esse probabi-
liorem.

Sed oppositam sententiam nimirum hanc nõ
esse fidei veritatem tuentur Astur. de gratia Chri-
sti q. 1. concl. 4. fol. 84. & Vasq. disp. 41 c. 1.

Medina super hoc articulo posteriorem hanc
sententiam sequitur, & opposita diluit argumen-
ta. Sed infra quest. 14. art. 4. dub. 9. & quest. 34.
art. 4. satis aperte opinioni contrariæ videtur
adherere.

RESOLUTIO. PRÆMITTENDUM est hic primò opinionem
& propositionem omnem hæreticam, aut sacræ
litteris aut diuinis traditionibus aut Summorū
Pontificum vel vniuersalium Conciliorum de-
finitionibus, aut deductis ex dictorum aliquo
propositionibus per euidentem & necessariam
consequentiam, aut denique communi Sancto-
rum Patrum consensui in ijs quæ ad fidem per-
tinent, esse contrariam: vt affirmant & explicant
Melchior Canus lib. 12. c. 7. de locis Theol. & la-
tius Penna in suis commentarijs ad directorum In-
quisitorum parte secunda, Commentario 27. Vbi o-
cto regulis comprehendit omne genus catholi-
carum veritatum & propositionū hæreticarum
illis oppositarum.

**SECUNDO sciendum est gratiam gratum faci-
entem dupliciter dici posse:** Nam primò dicitur
de gratia habituali, quæ est qualitas inhærens
essentiæ animæ nostræ, eam sanctam, Deiformem
ac filiam Dei constituens. Secundò dici
posset de immutatione supernaturali per modū
permanentis in anima à Deo facta, per quam po-
test Deus animam iustam & sanctam efficere ab-
que alia superaddita qualitate vel habitu, quæ
immutatio, vt ait Asturicensis de Christi gratia,
quest. 1. concl. 6. pag. 89. fieret in voluntate adul-
ti, nec esset ab ea distincta realiter, licet volun-
tas sit animæ potentia naturalis, & immutatio il-
la supernaturalis: Quia si substantia (inquit) &
accidens realiter identificari possunt secundum
eorum Thomistarum opinionem, qui relatio-
nem existimant non esse realiter à fundamento
distinctam, vt patet in relatione specificæ simi-
litudinis inter Petrum & Paulum, quid mirum
si ea supernaturalis immutatio, quæ accidens est,
sit eadem realiter per infinitam Dei potentiam
cum ipsa voluntate, quæ accidens est animæ no-
stræ naturæ? In paruulis etiam, ait idem author,
eam immutationem efficere Deus in anima im-
mediatè per modum habitus, & se solo supplens
vicem supernaturalis habitus; nam licet (inquit)
non possit Deus supplere vicem potentiæ vita-
lis ad efficiendum actum vitalem; potest tamen

supplere vicem ipsius actus respectu effectus ex
ipso actu resultantis. Et quemadmodum secun-
dum Scotum vnus & idem habitus charitatis in-
ducit formalem rationem habitus gratiæ, & per
illum habitualiter anima est dilectrix Dei, & ab
eo dilecta ipsique grata, ita in casu posito præ-
dicta supernaturalis conuersio ad Deum, vt ad
summum bonum vtriusque habitus & charitatis
& gratiæ suppleret defectum; atq; animam pro-
inde formaliter constitueret Deo gratam, ipsi-
que dilectam, id est efficere illam obiectū pro-
portionatum & congruum diuinæ dilectioni di-
uinæque amicitiae, & tunc, vt ait Med. concl. 4.
gratia esset quædam reificatio & sanitas & pul-
chritudo non distincta realiter ab ipsa anima;
neutra tamen dictarum immutationum secun-
dum Asturicensem esset verus habitus aut vera
qualitas habitualis. Sed iuxta modum hunc di-
cendi difficile est constituere differentiam inter
immutationem hanc & qualitatem, quæ est gra-
tia habitualis: nam eadem esset vtriusque firmi-
tas & idem effectus formalis, & neutra posset a-
mitteri nisi propter mortale peccatum: sed de hoc
alibi fortasse dicemus vberius: non enim est hic
locus huic difficultati proprius sed in 1. 2. q. 51.
& 109.

TERTIO notandum est de gratia gratum faciente
posse nos loqui tripliciter. Primo vt est quædam
entitas abstrahendo à modo, quo est in anima.
Secundò quo ad effectum eius formalem, qui est
efficere hominem Deo gratum & acceptum. Ter-
tiò, prout est quædam animæ sanitas & reificatio.

QUARTO obseruandum est sententiam cōmunem
Theologorum asserentium esse in anima nostra
habitum à Deo supernaturaliter infusum; tamen
verissima sit, non habere tamen fidei certitudi-
nem. Ita Sorus lib. 2. de natura, & gratia cap. 17.
& 19. Et 4. dist. 1. q. 3. a. 1. & Melc. Canus de
locis Theol. lib. 7. cap. 2. Et in relect. de Sacramentis
parte 4. post 5. concl. Med. in 1. 2. q. 51. a. 5. Vasq.
ibidem, disp. 86. Et Salas tract. 10. disp. 3. sect. 4. qui
veritatem hanc optimis probant argumentis,
Quæ vide si lubet apud ipsos. Opposita tamen
opinio non solum est temeraria, sed etiam hæresi
proxima, vt asserunt & probant authores prædi-
cti. Quibus præmissis ad quæsitum respondeo
sex Conclusionibus.

PRIMA CONCL. Certæ fidei veritas est, in ani-
ma Christi fuisse gratiam cum effectu suo formali à
primo Incarnationis instanti. Probatur hæc conclu-
sio ex sacræ litteris: Nam Luc. primo dicitur: Quod
ex te natus eris sanctum, vocabitur Filius Dei: Et cap.
2. dicitur: Et gratia Dei erat in illo: Et Matth. 3. Hic
est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Et
Ioannis primo: Plenum gratiæ, & veritatis. Et cap.
10. Quem pater sanctificauit, &c. Alias huius con-
clusionis probationes ex diuinis litteris. Con-
cilijs & Patribus lege, si placet, apud Suar. disp.
18. sect. 2. & 3. Val. puncto 1. Astur. de Christi gra-
tia, q. 1. Concl. 4. pag. 56. & Bellar. loco supra no-
tato, & tomo 3. lib. 1. de gratia, & libero arb. cap. 3.
& seq.

SECUNDA CONCL. Fidei certitudo est, gratiæ
gratū facientē esse aliquid creatū inherens animæ, quæ
per eam efficitur Deo grata. Ita deficit expressè
Conciliū Trid. Sess. 6. c. 7. & can. 11. Cuius verba
sunt: Si quis dixerit hominē iustificari, vel sola imputa-
tione iustitiæ Christi, vel sola remissione peccatorū, ex-
clusa gratia, & charitate, quæ in cordibus hominū dif-
fundatur, & inhæreat, vel dixerit gratiā esse tantū fa-
uorē Dei anathema sit. Hæc cōclusionē probat au-
thores supra notati eisdem argum. quib⁹ etiā præ-
ceden-

Quid in pro-
posita Con-
tentione cer-
tū sit ex fide.

Idem dedu-
it ex præ-
missis.

cedentem probant. Ad eius probationem pertinent ea omnia argumēta, quibus Theologi probare consueverunt iustitiam, qua iusti sumus coram Deo, esse verē animis nostris inhærentem, & in cordibus nostris diffusam, & iustificationē impij non fieri, nisi cum reali immutatione animæ & spirituali eius renouatione, prout etiam definit Concil. Trid. *Sess. 6. c. 7.* Quam veritatem latè probant Sotus lib. 2. de iustitia, & iure cap. 17. & sequent. Vega libro septimo super sessionem sextum Concilij Trid. 4. cap. 21. vsque ad 24. Decanus Louan. in articulo de iustificatione, Med. in 1. 2. quæst. 113. a. 2. & alij expositores ibidem. Bellar. Thom. 3. lib. 2. de iustificatione c. 2. & 3.

TERTIA CONCL. Videtur esse certa fidei veritas iustitiam prædictam, & realem illam immutationem, & renouationem esse permanentem, ac per modum habitus inherētem animæ. Probatur primo: quia Concil. Trid. in allegato cap. 7. & can. 11. indifferenter loquitur de iustificatione paruulorum & adultorum: at paruuli non iustificatur nisi per iustitiam, sanctitatem & gratiam ad modum habitus permanentem; ergo etiam adulti in sua iustificatione gratiam eodē modo permanentem accipiunt. Et confirmatur: Quia verba illa Concilij cap. 7. *Vnica formalis causa est iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, qua videlicet ab eo donati renouamur spiritu mentis nostra, & non modo reputamur, sed verē iusti nominamur, & sumus, iustitiam in nobis recipientes, vnusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus parit ut singulis, prout vult.* Hæc inquam verba satis apertè gratiam & iustitiam in nobis esse rem permanentem significant. Quod etiam verbis illis: *diffunditur & inheret*, perspicuè significatur: his enim vocibus & loquendi modis gratia iustificans distinguitur ab omni actu secundo seu operatione ad iustificationem hominis concurrente: quod expressius indicat decretum eiusdem Concilij in eadem *sess. can. 3.* dicentis: *Si quis dixerit hominem posse sine adiutorio Spiritus sancti, credere, sperare, diligere, aut penitere, si cui oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit.* Distinguitur enim hic iustificationis gratia ab omnibus secundis actibus ad eam concurrentibus: est igitur gratia iustificans aliquid in anima permanens, & res ad modum habitus in eo recepta.

QUARTA CONCL. Non est omnino certa fidei veritas gratiam iustificationis esse in nobis habitum infusum verè ac propriè dictum, quamuis hoc negare sit valde temerarium & hæresi proximum. Conclusionem hanc quo ad vtramque partem affirmant Med. conclus. 4. & 1. 2. q. 51. a. 4. & q. 110. a. 2. Mel. Canus & Soto locis supra notatis, Ban. in 2. 2. q. 23. a. 2. Vasq. in allegata disp. 41. & ante eum Altur. in allegata q. 1. conclus. 6. pag. 87. dicens se existimare sententiam hanc esse magis communem inter Theologos nostræ ætatis. Potissimum huius conclusionis fundamentum seu probatio est: quia opinio Theologorum negantium habitus infusus ab Innocentio tertio, in cap. *Maiores de bapt.* connumerata fuit non inter errores, sed inter opiniones. Et Concilium Vienen. non damnauit eam ut erroneam, sed minus probabilem esse iudicauit. Et Sotus & Andreas à Vega, qui Trid. Concilio interfuerunt, dicunt Concilium in prædictis definitionibus Consulto à nomine habitus abstinuisse: Quia nimirum non intendebat sententiam de habitibus infusis, ut fidei veritatem definire, sed contra Lutheranos hereticos determinare iustificationem hominis non fieri per solam imputationem

iustitiæ Christi aut per solum Dei fauorem, sed per internam & realem animi immutationem & renouationem. Alias huius conclusionis probationes & defensiones, vide si placeat apud authores supra nominatos; specialiter autem secunda pars probatur ex illo dicto prime Ioan. 3. *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit; quoniam semen ipsius in eo manet.* Verbum enim illud manet permanentiam & habitum significat.

QUINTA CONCL. Non est omnino fide certū, in Christo fuisse gratiam ut habitum infusum; quamquam opposita sententia sit valde temeraria & hæresi proxima. Hæc conclusio sequitur euidenter ex præcedenti, & magis patebit ex dicendis in proxima Controu. de Christi secundum humanitatem sanctificatione per gratiam vnionis. Hanc conclusionem tuetur acriter Vasq. in allegata disp. 41. contra Suar. & alios oppositæ sententiæ sectatores.

VLTIMA CONCL. Gratia Christi habitualis fuit eiusdem speciei cum nostra. Hanc conclusionem statuit & explicat infra Cai. art. 11. & ibi Med. & alij expositores, quorum sententiam sequuntur hic Suar. *sect. 2. in fine*, & Val. *puncto 1. in fine*. Sed de hoc infra differemus speciali Controuersia.

CONTRA secundam conclusionem sunt argumenta, quæ referunt & soluunt Sotus loco supra notato Med. in 1. 2. q. 113. art. 2. & ibidem alij expositores. Bellarminus & alij locis superius allegatis.

CONTRA tertiam conclusionem produci possunt eadem argumenta, quibus impugnatur secunda.

CONTRA quartam concl. sunt argumenta, quæ referunt & soluunt authores in Confirmationem eiusdem conclusionis allegati.

CONTRA quintam concl. sunt argumenta, quæ refert & soluit Vasquez in dicta disp. 41. cap. primo.

CONTRA vltimam conclusionem sunt argumenta, quæ afferunt & soluunt Caietanus, Med. & alij locis supra notatis.

SECUNDA CONTROVERSID.

Quæ ratione præter gratiam vnionis fuerit in Christo necessaria gratia habitualis?

PRIMA sententia est Palud. in 3. dist. 13. opinione 4. conclus. prima dicentis Christo necessariam fuisse gratiam habitalem ad humanitatis suæ sanctificationem & meritum bonarum operationum. Quam opinionem etiam sequitur Marfilius.

Secunda huic proxima est sententia Scoti quam explicat & tuetur Rada in sua tertia parte Controversia quarta, art. 3. Vbi dicit quatuor. Primum est, Christum posse dici gratum & dilectum triplici gratia dico. Prima est necessaria substantialis & prorsus infinita, quæ Christi personam ut primum & vltimum terminum respicit: & hæc dilectio & gratitudo est illa, qua æternus Pater Christum ut naturalem & vnigenitum Filium diligit: & dicitur hæc gratitudo obiectiue, quæ scilicet id, quod voluntati placet, ipsi gratum dicitur. Secunda est substantialis ac infinita; ad aliquid tamen finitum ac limitatum terminata, ad humanam scilicet Christi naturam: & hæc gratitudo libera est & ad vnionis gratiam pertinet; quia Deus voluit humanitati infinitum & sub-

stantiale bonum, videlicet esse personale Verbi diuini. Et quia communicatio tanti boni fuit personalis, ideo hæc gratitudo dicitur personalis: & hac gratitudine personali Christus vt homo, gratus dicitur ex vi vnionis hypostaticæ. Tertia gratitudo est accidentalis & participata, quæ conuenit Christi humanitati per gratiam habitualement. *Secundum* est vnionem hypostaticam seu gratiam vnionis præcisè ac formaliter per se ipsam non conferre naturæ assumptæ omnem iustitiæ ac sanctitatis perfectionem, quæ in homine iusto ac sancto necessaria est, vt sit omni ex parte benè affectus & præparatus ad beatitudinem & ad omnem rectam operationem. *Tertium est*: vnionem hypostaticam ex se præcisè ac formaliter non reddere naturam assumptam & vnitam formaliter gratam & acceptam in ordine ad vitam æternam & ad meritum eius.

Tertia sententia est Vasq. *disp. 41.* Vbi tria dicit. *Primum* est non fuisse necessariam gratiam in Christo habitualement, aut aliam accidentariam formam, vt eius humanitas sanctificaretur & digna redderetur ad merendum. *Secundum* est, formam extrinsecam sanctificationem humanam Christi naturam esse ipsam Deitatem, modum autem vnionis esse conditionem quandam. *Tertium* est humanitati Christi gratiam habitualement fuisse necessariam, vt haberet in se principium elicienti opera supernaturalis ordinis, & ea non eliceret solo auxilio supernaturali, non quidem (inquit) quia talis habitus necessarius sit simpliciter ad elicienda talia opera, sed vt humanitas ea eliceret per proprium principium sibi inhærens connaturale & operaretur per modum causæ principalis per inhærentem sibi formam; eandem sententiam sequitur Pefantius. *disp. prima.*

Quarta sententia est Suar. *disp. 18. sect. 1.* qui dicit tria. *Primum* est humanitatem Christi seu Christum formaliter ex vi ipsius gratiæ vnionis fuisse absolute & simpliciter sanctum & Deo gratum. In quo dicto conuenit etiam Val. *puncto 1.* *Secundum* est, gratiam vnionis præcisè ac formaliter per se ipsam non conferre humanæ naturæ omnem iustitiæ ac sanctitatis perfectionem, quæ in homine iusto & sancto necessaria est, vt sit omni ex parte benè affectus & præparatus ad beatitudinem & omnem rectam operationem. *Tertium* est: quamuis Christus vt homo Deus, non indigeret gratia creata vt esset gratus Deo & sanctus, fuit tamen illi necessaria ad consummatam perfectionem & statum sanctitatis.

Quinta sententia est Astur. *q. 1. de Christi gratia, pag. 91. & sequent.* Vbi quatuor conclusionibus suam explicat opinionem. *Prima* eius conclusio est: Christi humanitas ex vi solius vnionis ad Verbum sancta fuit negatiuè id est peccandi impossibilitatem induit. *Secunda* est: Christus vt homo ex vi hypostaticæ vnionis simpliciter fuit sanctus gratus & acceptus Deo sanctitate & gratitudine personali, quæ proinde gratitudine & sanctitas conueniret Christo, etiamsi ab eius humanitate secluderetur ipsa habitualis gratia. *Tertia* est: Christus ex vi solius hypostaticæ vnionis non est simpliciter gratus formali gratitudine sed tantum radicaliter. *Vltima* eius conclusio est: Sanctitas & gratitudo personalis potior est & perfectior sanctitate & gratitudine formali.

Sexta sententia est Medi. qui duo dicit. *Primum* est: Certum esse de potentia absoluta non esse necessariam gratiam habitualement ad meritum in nobis vel in Christo. *Secundum* est: quod Chri-

stus Dominus, licet nullam gratiam creatam suscepisset, mereretur coram Deo & eius opera essent infinite meritoria sicut & modo.

Vltima sententia est Aluar. *disp. 31.* Vbi dicit quatuor. *Primum* est: humanitatem Christi habuisse personaliter sanctitatem per essentiam, scilicet secundum suppositum in quo subsistit, & ex hac parte non indigere gratia creata, quæ tribuit sanctitatem per participationem. *Secundum* est ex parte operis simpliciter fuisse necessariam aliquam gratiam inhærentem animæ Christi, vel potentij eius suæ per modum habitus, suæ per modum actualis motionis, vt eius actiones humanæ essent intrinsecè supernaturales, & meritoria supernaturalis præmij. *Tertium* est ex parte suppositi operantis non fuisse simpliciter necessariam gratiam habitualement, vt operationes eius humanæ essent Deo gratæ gratitudine personali, vel vt ex hac parte essent meritoria supernaturalis præmij. *Vltimum* est: absolute loquendo necessarium fuisse aliquod donum inhærens supernaturalis ordinis, vt humanæ operationes Christi essent supernaturales & meritoria supernaturalis præmij.

Quoniam queritur in proposita controuersia *Resolutio.* est: An data hypotesi, quod Filius Dei nostram assumpsisset humanitatem gratia habituali, & alijs supernaturalibus virtutibus, & donis ad eam consequentibus, aut illi connexis minime perfectam, Christus vt homo per solam gratiam vnionis esset verè, ac absolute sanctus & Deo gratus? & an eius opera essent coram Deo meritoria & satisfactoria, & quid perfectionis, virtutis, muneris aut complementi per gratiam habitualement humanitati Verbo personaliter vnita possit adiungi. Pro cuius resolutione.

Considerandum est primò cum Asturicensi loco *Distingui-* supra notato, pag. 94. & 95. Christum Dominum tur in Chri- triplici gratitudine esse Deo gratum & acceptum, *sto implex* prima dici potest naturalis, necessaria ac substantialis, quæ ad Christum vt Filium Dei naturale *gratitudo* per se primò terminatur & hæc gratitudo ex parte Patris generantis, cui gratus est Filius, est æterna dilectio, quæ idem est realiter quod ipsa substantia Patris, qua Filium ipsum diligit æqualem sibi in perfectione & dignitate naturæ: Ex parte verò Filij nihil aliud est quam infinita eius perfectio & bonitas, tam essentialis quam personalis, quæ gratia seu gratitudo quadam increata, & obiectiuè merito dici potest, ea nimirum ratione, qua illud omne quod voluntati placet, dicitur illi gratum & acceptum. *Secunda* gratitudo substantialis est quidem infinita, sed est ad aliquid creatum & finitum terminata, ad assumptam videlicet humanitatem: hæc verò ad vnionis gratiam pertinet, vel est ipsa vnionis gratia quæ est ipsum esse personale Verbi, vt naturæ humanæ communicatum, secundum quam personalis esse communicationem dicitur humanitas, aut Christus vt homo liberè à Deo communicatè dilectus; quia scilicet illi Deus voluit hoc infinitum bonum, quod est substantia & esse Verbi personale, propter quod esse personale humanæ naturæ communicatum dicitur humanitas esse Deo grata gratitudine personali; quia scilicet bonum hoc infinitum ex gratuita Dei dilectione recipit: amor enim Dei bonitatem causat in rebus ab eo dilectis. *Tertia* demum gratitudo accidentalis & participata est; ac proinde simpliciter est finita: Et hæc per gratiam habitualement assumptæ cōuenit humanitati: & hæc dici potest gratitudo formalis, vt etiam notat Astur. quia consistit in cōmunicatione formæ perficientis, & eleuantis humanam Christi naturam ad quoddam

dam excellenti diuinitatis confortium; iuxta illud 2. Petri 1. Maxima & pretiosa nobis promissa donauit, vt per hac efficiamini diuina confortes naturae. Quare duplici ratione dicitur hac gratitudo formalis. Prima est; quia est effectus formae, scilicet gratiae habitualis. Secunda est; quia consistit in participatione naturae diuinæ secundum rationem naturae, & formae substantialis. Ad cuius ampliorem euidentiam.

Duplex amor in Deo tam naturalis, quam supernaturalis. Secundo notandum est, duplicem esse amorem in Deo formali ratione distinctum. Primus est naturalis qui duplex est; nam quidam naturalis est tam ex parte voluntatis naturaliter ad illum determinatus, quam ex parte obiecti quod ad esse rei dilectae pertinet naturale, & hic est amor quo Deus suam essentiam, perfectiones, relationes & personas diligit naturaliter; pertinent enim hac omnia ad ipsum esse Dei naturale, quod est ipsum esse per essentiam. Quidam autem naturalis est non ex parte voluntatis, sed ex parte obiecti; quia scilicet ad obiectum naturale formaliter terminatur, quatenus illi vult esse naturale & perfectiones ad ordinem naturalem pertinentes: de quo Sap. 11. dicitur: Diligis omnia quae sunt, & nihil odisti eorum quae fecisti: ex parte vero voluntatis hic amor liber est; quia Deus bonum creaturis liberè vult. Secundus amor est supernaturalis seu gratuitus; non quia sit aliquid in Deo supernaturalis vel gratuitum; sed quia Deus creaturam naturali amore gratuito vult bonum supernaturale & praeipue bonum gratiae. Et quia Deus gratuita sua voluntate duplex vult & confert creaturae bonum supernaturale: alterum pertinet ad ordinem gratiae; alterum ad ordinem hypostaticum: idè duplex etiam erit in Deo; non quidem secundum se, sed in ordine ad creaturas amor supernaturalis: alter simpliciter gratuitus quo rationalibus seu intellectualibus creaturis vult hoc bonum supernaturale, quod est gratia habitualis & alias perfectiones ad eam consequentes & illi connexas: alter quo superioris ordinis bonum voluit humanae naturae, scilicet esse personae Verbi diuini, quod ita fuit humanae naturae communicatum, vt esset vna duarum naturarum, diuinæ videlicet & humanae subsistentia personalis; quem non incongruè quidam recentiores amorem hypostaticum nuncuparunt. Habent haec distinctiones fundamentum in doctrina S. Th. 1. 2. q. 110. a. 1. & 2. Nam in 1. art. sic loquitur: Et secundum boni differentiam differens consideratur dilectio Dei ad creaturam: vna quidem communis secundum quam diligit omnia, quae sunt. Alia autem dilectio est specialis, secundum quam trahit creaturam rationalem supra conditionem naturae ad participationem diuini boni. Et paucis interpositis addit: Quandoque tamen gratia Dei dicitur ipsa aeterna Dei dilectio; secundum, quod dicitur etiam gratia praedestinationis, in quantum Deus gratuitè, & non ex meritis aliquos praedestinavit, siue elegit. Ex quibus patet tot posse in Deo congruè distinguere dilectionum differentias; quot ordines sunt siue praeipuae differentiae bonorum, quae Deus vult rebus à se dilectis. Et potest etiam hac distinctio, quoad partes ad rem propositam pertinentes probari; quoniam in Deo duplex ponitur ratio prouidentiae; quaedam enim est in Deo prouidentia vniuersalis, quae res ad ordinem vniuersi pertinentes in earum fines dirigit naturales: alia est prouidentia supernaturalis quae creaturas intellectu & ratione praeditas in finem dirigit supernaturalem. Et haec speciali nomine dicitur praedestinatio, quae duplex est: altera ad gloriam, quae communis est omnibus electis tam Angelis

quàm hominibus: altera ad vniõnem hypostaticam, quae Christus vt homo praedestinatus est, vt sit Filius Dei naturalis, quae longè alterius rationis est à communi Angelorum & hominum praedestinatione, vt patebit infra quaest. 24. & praesertim ar. 1. ad 1. & ar. 3. igitur etiam triplex erit amor in Deo ratione distinctus, scilicet amor vniuersalis seu naturalis, amor gratuitus & amor hypostaticus. Probatur consequentia; quia prouidentia supponit amorem finis ei proportionati; ergo secundum diuersitatem amoris est diuersitas prouidentiae, & è conuerso. Nec obstat vnam & eandem in nobis charitatem ad res dictorum trium ordinum diligendas extendi, & eadem à Beatis vna visione secundum rationem minimè distinctam videri; quia diuersa est valde ratio: Charitas enim nostra, & visio Beatorum speciem accipit ex obiecto suo primario, scilicet Deo, qui simplicissimus est; & idè nullam ex eo potest habere distinctionem; sed amor Dei creaturarum productius quatenus talis est, ex bono voluto creaturis specificatur. Cum itaque triplicis ordinis sint bona, quae Deus ab aeterno voluit creaturis; consequens est triplicis rationis amorem esse in Deo considerandum. Et quia gratitudo, quae res Deo grata dicitur, est effectus amoris; idè alia erit gratitudo consequens amorem Dei naturalem, alia gratuitum & alia hypostaticum, vt ante diximus.

Tertio sciendum est, duplicem esse virtutalem & eminentialem continentiam, quae vnum ens altioris ordinis continet aliud inferioris ordinis: quaedam enim est formalis, quando scilicet id quod est altioris ordinis, forma quaedam est quae se ipsa formaliter & immediate nobiliori modo totum id exequitur & praestat, quod exequi ac praestare potest inferior forma; ita vt totam impleat subiecti siue potentiae capacitatem, non minus sed multò magis, quàm si inferiori forma compleretur: sicut patet in anima intellectuali, quae cum eminenter contineat formas inferiores, scilicet corpoream, vegetatiuam & sensitiuam, ita complet materiae potentialitatem, vt se ipsa formaliter composito per eam constituto conferat excellentiori modo gradus omnes substantiales, qui per inferiores omnes formas simul sumptas conferri potuissent. Alia est eminentialis continentia, non formalis, sed effectiua siue secundum rationem principij effectiui aut quasi effectiui, sicut rationalitas continet virtualiter & eminenter risibilitatem; quia eam quasi efficienter causat & lux caliditatem; quia eam efficienter causat. Itaque forma illa quae priori modo formam inferioris ordinis continet eminenter, cum totum id se ipsa subiecto & composito per eam constituto conferat, quod ab inferiori forma conferri potuisset, hanc secum in eo subiecto simul esse non patitur: at quae posteriori modo formam continet inferiorem, aut eam sibi comitem postulat naturaliter, aut illi ex propria ratione nõ repugnat nam risibilitatem in eodem subiecto postulat ac efficit rationalitas: & lux ex sua ratione calori non repugnat, vt patet in igne lucido simul & calido: Solis autem lux quae summa est, calori ex propria sua ratione non repugnat: alioquin nulli corpori lucido calor inesset; sed quia subiectum habet incorruptibile, cui repugnat omnis forma corruptibilis; idè quasi per accidens, id est per aliud solaris lux caliditati repugnat. Cum igitur vniõ posteriori modo gratiam contineat habitualement; non solum illi nõ repugnat sed eam naturali conseq. secū affert. Ad rem verò nostram descendèdo confide-

Christi humanitatem gratia habitualis sanctificari, & gratiam Deo reddi, licet prius sanctitatem & gratitudinē habeat personalem.

randum est Verbi personalitatem esse quidem A
infinite sanctam, & infinite Deo gratam perso-
nali ac formali sanctitate & gratitudine; nec ta-
men secundum omnem sanctitatis & gratitudi-
nis rationem humanitati communicari; quo-
niam illi non per modum formæ, sed per mo-
dum termini & personalitatis vnitur, quo fit vt
locus habituali gratiæ relinquatur, vt ea sanctifi-
cetur & grata reddatur humanitas: nam, etsi ve-
rum sit, quod ait Apost. ad Col. 1. *Quia in ipso* (scili-
cet in Christo) *complacuit omnem plenitudinem in-
habitare*, & cap. 2. *quia in ipso inhabitat omnis pleni-
tudo diuinitatis corporaliter*: quia scilicet in Chri-
sto secundum rem est plenitudo diuinitatis es-
sentialis & personalis; non tamen secundum mo-
dum & rationem totius plenitudinis vnitur for-
maliter per se primò & immediate humanitati;
quia non vnitur illi per modum essentialis for-
mæ; sed ad modum termini personalis, id est
personam constituentis. Quod exemplo valde
simili potest explicari: Nam licet essentia diuina
tam in ratione speciei, quam in ratione luminis
sit infinita; non autem intellectui beatorum v-
nitur ad modum luminis, sed ad modum speciei;
& idèò necessarium est lumen gloriæ creatum ex
increato lumine participatum, vt eo veluti dis-
positione & augmento virtutis eleuetur intelle-
ctus ad recipiendam in se diuinam essentiam, vt
formam intelligibilem visioni coniunctam, vt
ait S. D. 1. p. q. 12. a. 5.

Quartò notandum est duplicem in Christo
quatenus homo est, considerari sanctitatem: al-
teram negatiuam quæ est carentia culpæ tam ve-
nalis quam mortalis cum impotentia peccandi;
& alteram positiuam quæ præter Dei dilectio-
nem supernaturalem ad supernaturalium bono-
rum communicationem ordinatam, includit et-
iam bonam animæ & potentiarum eius disposi-
tionem ad finem præcipuè supernaturalem, & ad
media ad eum assequendum oportuna: ita vt per-
sona hoc modo sancta & Deo grata sit ad glo-
riam æternam accepta, & proximam habeat fa-
cultatem ad eam sibi per opera bona promeren-
dam.

Gratiæ siue
per modum
habitus, siue
per modum
motus su-
isse Christo
simpliciter
necessaria,
vt eius ope-
rationes ef-
fectu intrin-
secè super-
naturales,
& merito-
rie præmij
supernatu-
ralis.

Vltimò sciendum est opera Christi ex duplici
parte fuisse meritoria. Primò ex parte suppositi o-
perantis, quod erat Deus filius in assumpta hu-
manitate; Christus enim quatenus homo per
gratiam vnionis Deo fuit infinite gratus gratitu-
dine personali, vt ante diximus. Cum autem gra-
tia vnionis eminenter contineat gratiam habi-
tualem, longè erit excellentius principium:
(non quidem proximum & formale; sed pri-
mum & radicale) supernaturalium operatio-
num, quàm sit gratia habitualis vel auxilium in-
hærens actuale, & tribuet illis valorem moralem
infinitum in genere satisfactionis & meriti, vt
sup. q. 2. declarauimus. Secundò meritoria fuerunt
opera Christi Domini ex parte proximi & for-
malis principij ipsarum operationum, quod esse
non potuit, nisi gratia fuserit inhærens animæ
Christi, vt ait S. D. vel potentijs eius vt alij pu-
tant; nec refert an gratia hæc inhit ad modum ha-
bitus, vel ad modum influxus siue motionis ac-
tualis: per hanc enim quocunque modo sum-
ptam fiunt actiones operantis intrinsecè super-
naturales, & supernaturalis præmij meritoria;
vt affirmat hic expressè S. D. in 2. ratione pro con-
clusionem; & in resp. ad 2. arg. Quod etiam probatur
tribus optimis argumentis. Primum est: quo-
niam vt potentia naturalis possit elicere actus,
quoad substantiam supernaturales, necesse est vt
per aliquam formam aut motionem in ea rece-

ptam eleuetur, & fiat supernaturalis, vt patet ex 1.
p. q. 12. a. 5. Huius autem formæ aut motionis of-
ficium non potest supplere diuini Verbi perso-
nalitas, vt patet: ergò. Secundum est: quia ratio
specificæ actionis non sumitur à supposito ope-
rante; sed à principio formali quo agens ope-
ratur, vt ait S. D. in 1. 2. q. 1. a. 2. Constat autem su-
pernaturales actiones plusquam specie distingui
à naturalibus, igitur vt actiones Christi essent se-
cundum earum substantiam & intrinsecè super-
naturales, necesse fuit vt anima & eius potentia
per superadditas qualitates aut accidentia persi-
cerentur. Tertium est: quia nullus actus potest
esse præmij supernaturalis meritorius nisi per
charitatem formaliter aut virtualiter referatur
in Deum, quatenus est author gratiæ, vt ait S. D.
in 1. 2. q. 114. a. 3. & ibid. expositores: constat autem
munus hoc referendi actiones in Deum vt au-
thorem gratiæ, diuina personalitate suppleri non
posse; quia non est perfectio potentia nec prin-
cipium agendi formale; ergò præter hanc neces-
saria est gratia, siue per modum habitus siue per
modum actualis motionis &c.

PRIMA CONCL. Anima Christi ac proinde et-
iam humanitas & Christus vt homo prius natura, quam
gratia persisteret habituali, fuit ex vi hypostatice v-
nionis sanctus ac Deo acceptus & gratus gratitudine
personali. Hæc conclusio patet ex dictis & pro-
batur primò: Quia Scriptura sacra vnionem dua-
rum naturarum in Christo personale nomine

vnctionis significat, qua res vnctæ sanctificari &
Deo consecrari in antiqua lege consueuerant:
Nam Psalm. 44. *Vnxit te Deus Deus tuus oleo latitæ
pra consortibus tuis*. Et Dan. 9. *Et vngitur sanctus
sanctorum*. Et in 1. cap. refert Euangelista Gabrie-
lis archangeli verba dicentis: *Quod enim ex te na-
scetur sanctum, vocabitur filius Dei*. & Act. 4. *Conue-
nerunt enim verè in ciuitate ista aduersus sanctum
puerum tuum Iesum, quem vnxiisti*, & cap. 10. *Quomo-
do vnxit eum Deus Spiritu sancto, & virtute*. Quæ lo-
ca SS. Patres declarantes affirmant vnctionem
hanc, qua Christus vt homo fuit vnctus, & ab ea
Christus appellatus, esse diuinitatem, & diuini
Verbi personam: Cuius intima & substantiali
præsentia per hypostatice vnionem humani-
tas sanctificatur, vt eleganter explicat Conci-
lium Francfordiense sub Adriano 1. Cuius verba
refert Asturicensis in allegat. a. q. 1. pag. 94. Eandem
explicationem prius ac latius attulerat Nazianz.
or. at. 36. n. 70. & 93. Cuius verba præcipua sunt: *Ea
enim (nimirum diuinitas) humanitatis vnctio est,
non operatione, vt in alijs, Christum sanctificans, sed
totius vnguenti præsentia, cuius hic effectus est, vt id,
quod vngit, homo vocetur, & quod vngitur, Deus fiat*.
Alia loca Patrum lege, si vis, apud Asturicensem
loc. not. & Suar. disp. 18. sect. 1. & Valq. disp. 41. c. 3. Se-
cundò probatur conclusio: Quia licet Ioan. 3. di-
citur: *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnige-
nitum daret*: Ita & potiori ratione dici poterat sic
Deus humanam Christi naturam dilexit, vt ei fi-
lium suum in vnitate personæ copularet: ergò
Christus vt homo summè fuit à Deo dilectus &
ei gratus. Tertiò probatur: quia libera & gratuita
& maxima summi boni communicatio ex præci-
puo, & maximo Dei amore procedit: constat aut
ex 1. q. a. 1. vnionem Verbi personale cū humanitate
esse liberam & maximam summi boni commu-
nicationem, & longè maiorem quàm sit ea, quæ
fit per gratiam habitualement & gloriam: igitur hu-
manitas Christi prius natura quàm intelligatur
habere gratiam habitualement & gloriam, fuit ex vi
personalis vnionis à Deo summè dilecta, & ei
simpliciter & absolute grata ac proinde sancta;
quia

quia sine sanctitate Deo simpliciter esse grata nõ potuit. *Quarto* probatur; quoniam humanitas Christi ex vi solius vnionis cum Verbo personalis, seclufa etiam habituali gratia, nec venialiter peccare potest; adeo vt oppositum implicet contradictionem, vt suo loco probabitur; ergo ex vi solius vnionis, prius natura quam gratia perficeretur habituali, intelligitur fuisse sancta & Deo gratissima. Alias huius conclusionis probationes lege apud Suar. Astur. & Vasq. locis supra notatis.

SECUNDA CONC. Anima Christi Domini prius natura, quam gratiam in se recipere habitualement, intelligitur Deo fuisse grata gratitudine personali; non solum radicaliter sed etiam formaliter. Hæc conclusio est contra Asturicensem. Et sequitur euidenter ex præcedente. Et probari potest eisdem medijs. Sed probatur amplius. *Primo*: quia anima illa prout est diuina personalitate terminata ac proinde Deitatis vnctione delibuta & sanctificata, ita vt impossibile sit eam nullo modo peccare, est obiectum sufficiens ac dignum diuina dilectione & complacentia: Vt autem in præcedenti conclusione probauimus, anima Christi vnione ipsa personali cum Verbo fuit formaliter sanctificata: quod etiam expressè docent August. tract. 48. in Ioannem. Hilarius lib. 7. de Trin. Bernardus hom. 4. super Missus est, & Beda Ioan. 10. explicantes illa verba Ioannis 10. Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum. & illa Rom. 1. Qui prædestinatus est, &c. secundum spiritum sanctificationis, & illa Luc. 1. Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei: Dicunt enim hæc intelligenda esse de sanctitate, quam Christus vt homo habuit ex coniunctione personali humanitatis cum Deo. *Secundo* probatur conclusio; quia Christus vt homo antequam intelligatur habere gratiam habitualement, intelligitur esse Filius Dei naturalis; ergo in illo priori concipitur vt formaliter gratus iuxta illud Matth. 3. & 2. Pet. 1. Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit; ipsum audite. Et confirmatur; quia in illo priori Christus vt homo intelligitur consecutus fuisse terminum suæ prædestinationis, vt scilicet esset Filius Dei naturalis: prædestinatio verò ex diuina dilectione procedit, quæ ad obiectum dilectioni congruum atque adeo formaliter gratum terminatur. Et confirmatur; quia Christus vt homo per gratiam vnionis est Filius Dei naturalis, vt explicat ac probat Asturicensis in allegata quæst. 1. pag. 110. ergo per gratiam vnionis anima Christi & eius humanitas est formaliter grata Deo. Probat consequentia; quia esse Filium Dei naturalem constituit obiectum dilectione dignum & maximè gratum. *Tertio* probatur conclusio: quia gratia vnionis est formaliter summa gratia sui ordinis comunicata toti humanitati Christi; ergo licet non actuet ad modum formæ humanitatem: conferet tamè illi esse formaliter gratum gratitudine sui ordinis, scilicet hypostatica seu personali. Antecedens declaratur: Quia vnio essentia diuinæ in ratione speciei cum intellectu Beati est quædam gratia vnionis intelligibilis: & tamen si communicaretur homini sine gratia habituali, non faceret illum gratum formaliter; quia non est summa gratia sui ordinis; nam gratia ex sua ratione prout abstracta gratia habituali & vnionis hypostaticæ, est participatio formalis totius Deitatis: & ideo præstantior est vnione beatifica, quæ solum est participatio actus visionis diuinæ, quæ sine gratia non communicaretur naturæ creatæ modo perfectè connaturali; quia non supponeret par-

icipationem diuinæ naturæ, cui soli connaturalis est visio beatifica; & ideo non eleuaret totam naturam, nec ipsam efficeret gratam: at gratia vnionis hypostaticæ est summa sui ordinis; quia per eam summo modo possibili fit communicatio Deitatis, vt patet ex art. 1. quæstionis prima.

TERTIA CONC. Anima Christi & Christus vt homo maiorem habet sanctitatem & gratitudinem ex gratia vnionis personalis, quam ex gratia habituali, simpliciter & formaliter loquendo de sanctitate & gratitudine secundum rationem sanctitatis & gratitudinis, & non solum secundum entitatem eius rationem: Hæc conclusio sequitur ex præcedentibus & eisdem etiam probari potest argumentis. Deinde etiam probatur *primò*: Quia sanctitas consistit essentialiter & formaliter in vnione & coniunctione ad Deum, qui sanctus est per essentiam; sed vnio personalis cum Deo maior est, quam vnio cum illo per gratiam habitualement; quoniam illa substantialis est; hæc autem accidentalis. *Secundo* probatur; quia vnio personalis tribuit operibus Christi hominis infinitum valorem, vt latè superius ostendimus. *Tertio* probatur; quia per gratiam vnionis anima Christi maiorem habet repugnantiam cum peccato, quam per gratiam habitualement, quæ veniale peccatū admittit; nec ex sui ratione reddit animam simpliciter impeccabilem.

QUARTA CONC. Anima Christi & humanitas, siue Christus vt homo sanctitatem habet & gratitudinem immediatè, formaliter & intrinsecè per diuinum Verbi personalitatem: mediatè verò & radicaliter ex Deitate. Hæc conclusio est contra Vasq. & Suar. Et probatur quo ad singulas eius particulas: & *primò* quo ad illam immediatè; quia per illud immediatè sanctificatur humanitas Christi, quod immediatè illi vnitur & eam immediatè terminat; sed prius ratione & immediatè terminat eam personalitas Verbi quam Deitas; ergo. Maior probatur ex August. lib. 15. de Trin. cap. 26. dicente Christum vt hominem vnctum fuisse Spiritu S. quando Verbum Dei caro factū est; id est: Quando humana natura sine viliis præcedentibus bonorum operum meritis Dei Verbo est in vtero virginis copulata: ita vt cum illo fieret vna persona; ob hoc enim (inquit) confitemur eum natum de Spiritu sancto, & Virgine Maria; ergo gratia vnionis est quæ sanctificat; ergo id, quod per gratiā vnionis immediatè vnitur, immediatè sanctificat: minor autem patet ex quæst. 31. artic. 2. Quo ad secundam verò particulam, scilicet formaliter & extrinsecè, probatur: Quia diuina personalitas, licet non sit terminus humanitatis connaturalis; est tamen eius terminus intrinsecus & formalis; non minus quā esset eius propria personalitas, si eam habuisset: & ideo 2. Cor. 5. dicitur: Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, & ad Coloss. 1. In quo habitabat omnis plenitudo corporaliter. & Hæc. 45. ad Christum dicitur; tantum in te est Deus, & capit. 26. In Domino dominus: quia scilicet in Christo est Deus: sicut etiam dicitur Actorum 10. Deus erat in illo, vt explicat Epiph. hæresi. 76. ergo si terminat formaliter & intrinsecè, etiam formaliter & extrinsecè gratificat. Confirmatur quoniam ideo iusti per gratiam habitualement sunt intrinsecè Sancti & Deo grati; quia in se ipsi habent inhærentem qualitatem & donum, quo gratificantur: at personalitas Verbi magis vnitur humanitati Christi, quam gratia habitualis; quoniam vnitur illi nõ accidentaliter inhærendo, sed substantialiter terminando ad modum propriæ personalitatis.

Secun-

Secundò probatur eadem pars : Quia si personalitas non intrinsecè neque formaliter, sed solum extrinsecè terminaret humanitatem, non satiaret illius appetitum, quo naturaliter fertur in propriam personalitatem, neque impediret naturalem eiusdem personalitatis resultantiam: appetitus enim humanitatis naturalis in propriam fertur personalitatem, ut terminum eius formalem & intrinsecum: nulla verò repugnantia est eiusdem rei duplicem esse terminum, alterum intrinsecum & alterum extrinsecum, sicut sphaera solis intrinsecè terminatur superficie concava & conuexa: sed extrinsecè terminatur ex parte conuexi superficie sphaerae Martis: ex parte verò concavi superficie sphaerae Veneris. Itaque si Christi humanitas Verbi personalitate terminatur intrinsecè poterit simul etiam propria personalitate intrinsecè terminari. Tertiò probatur idem: Quia alias si Verbum assumeret humanitatem, quae ante assumptionem esset in peccato, non sanctificaretur per Verbi personalitatem, sed maneret infecta peccato. Probatur consequentia: Quia peccatum non excluditur ab anima per aliquid extrinsecum: nam quocumque extrinsecò posito retinet anima eundem modum physicum & intrinsecum, quem prius habebat. Neque tamen hinc sequitur Verbi personalitatem aut Deitatem esse formam humanitatis intrinsecam; quoniam ut ostendimus in 1. parte, qu. 50. a. 2. alia est ratio formae, & alia est ratio termini etiam intrinseci ut patet in personalitate creata, quae non est naturae forma sed terminus.

Superest vltima pars conclusionis affirmans Christi humanitatem ex Deitate mediata & radicaliter sanctificari, quae sequitur euidenter ex 1. parte. Nam si per Verbi personalitatem immediate sanctificatur humanitas; quoniam illi per se primò & immediate coniungitur, sequitur eam mediatè per Deitatem sanctificari; quoniam illi non nisi mediante Verbi personalitate copulatur. Hanc partem probant ea omnia sanctorum dicta, quae asserunt humanam Christi naturam fuisse Deitate sanctificatam: de modo namque tantum mediatè sanctificandi sunt intelligenda. Cuius oppositum absque legitimo fundamento Vasq. affirmat.

Vasquez
distinguit
ciur.

Ad cuius ampliorem euidentiam considerandum est in diuini Verbi personalitate claudi intimè Deitatem & subsistentiam essentialē, quae sic tribus proprietatibus relatiuis ac personalibus subsistentiis comunicatur, ut in eis intimè claudatur & per eas modo nostro intelligēdi modifice- tur; & iuxta distinctionē earum & pluralitatem distinctae ac plures resulent subsistentiae personales; ita ut essentialis subsistentia, prout includitur in paternitate, & per eam modifitatur & determinatur, sit ipsa personalis subsistentia patris formaliter. Et eadem ratione prout in filiatione clauditur &c. ut declarauimus in 1. p. q. 39. Controu. 1. §. sed iam. Vbi etiam ostendimus duas inter se ratione distinctas esse in qualibet persona subsistentias, scilicet essentialē & personalem. Cum itaque sanctitas tam Deitati, quam utrique conueniat subsistentiae, non eadem tamen est in his ratio sanctitatis: nam Deitati & essentiali subsistentiae conuenit sanctitas essentialis: subsistentiae verò personali sanctitas tribuitur personalis: ac proinde etiam per Verbi personalitatem utramque subsistentiam cum Deitate in se continentem, & humanam naturam coniunctam, utrumque sanctitatis modus eidem humanam naturam comunicatur: adeo ut humanitas eadem Verbi personalitate duplici diuina sanctitate san-

ctificetur, scilicet personali & essentiali, sicut anima rationalis dat corpori quod informat, esse vegetatiuum, sensitium & rationale. Comparando tamen personalem subsistentiam & sanctitatem cum Deitate & subsistentia essentiali eo modo, quo distinguuntur, non intelligitur communicari Deitas, subsistentia & sanctitas essentialis, nisi media subsistentia & sanctitate personali; quia Deitas & subsistentia essentialis assumpta non vnitur humanitati, nisi prout subsistentia essentialis intelligitur modificata subsistentia personali: ac proinde per se primò & immediate terminatur, & sanctificatur humana Christi natura subsistentia Verbi personali. Secundariò autem & mediatè sanctificatur essentiali subsistentia & Deitate, & eisdem gratificatur, & fit obiectum diuinæ dilectioni congruum, sub quo non solum absoluta & essentialia, sed etiam respectiua & personalia, tam secundum se quam ut communicata continentur; & consequenter etiam ea quibus communicantur.

QVINTA CONCLUSIO: Verbi personalitas, non moraliter tantum, sed etiam physice gratificat humanitatem. Hæc est contra Vasquezium. Probatur: quia gratificat illam terminando; igitur eo modo gratificat quo terminat, sed physice terminat; alioquin humanitas non esset physice terminata neque completa, vel propria personalitate physice completeretur, diuina verò moraliter; & ita Christus esset duæ personae; quod est hæreticum. Et confirmatur ac explicatur ex differentia, quæ est inter humanitatem & operationes Christi reflexiuas: his enim dignitas inest infinita, non physica sed moralis; quoniam earum dignitas & infinitas non est per physicam aliquam qualitatem illis inhaerentem, sed per respectum ad extrinsecam incarnati Verbi personam illas elicientem, cum subiectione sui, tanquam extrinseci termini. Sed humanitas, non ea solum ratione grata est, quod ad aliquid extrinsecum referatur; sed quia secundum se formaliter & intrinsecè terminatur diuini Verbi personalitate complente eius indifferentiam ad posse quacumque potentia terminari per propriam vel per alterius diuini suppositi personalitatem. Dixi, quacumque potentia; quia si de sola potentia naturali sermo sit, nulla est in humanitate indifferentia, quia naturaliter est ad propriam personalitatem determinata; sed abstrahendo à naturali & obediētiā potentia, concipitur humanitas ut indifferens ad propriam, & ad quamlibet diuinarum hypostasum personalitatem.

SEXTA CONCL. Necessaria simpliciter fuit in Christo gratia, siue motio supernaturalis inhaerens, ut eius operationes essent intrinsecè supernaturales, & meritoria praeij supernaturalis. Hæc conclusio colligitur ex secunda ratione D. Thomae in corpore praesentis articuli, & ex responsionibus ad secundum, & tertium argumentum: ubi supponit actum dilectionis Dei ut finis supernaturalis, elici non posse sine habitu gratiae charitatis, aut dono vel qualitate supernaturali nobis inhaerente, eo quod actus iste secundum substantiam sit ordinis supernaturalis, ut hic etiam aduertit Vasquez cap. 5. ex quo sic potest probari nostra conclusio. Potentia naturalis non potest sua virtute elicere actum, qui secundum substantiam est ordinis supernaturalis: sed necesse est eam eleuari ad ordinem supernaturalem per habitum aut formam, vel motionem inhaerentem supernaturalem, sed potentia animae Christi quamquam Verbo coniuncta, erat in esse physico potentia naturalis; ergo nullum potuissent a-

Autem intrinsecè supernaturalem elicere, nisi fuissent per habitum aut perfectionem aliquam supernaturalem eis inherenter eleuata. Maior habetur ex D. Tho. 1. p. q. 12. a. 5. dicente: *Omne, quod eleuatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet, vt disponatur aliqua dispositione, quæ sit supra suam naturam.* Minor verò probatur; quia Verbum nec vnitur personaliter intellectui & voluntati creatæ secundum se, sed ratione tantum animæ cui tanquam potentia inhaerent intellectus & voluntas, nec anima vnitur vt principium formale quo supernaturalis operationis; quia anima nullam nisi medijs potentijs operationem potest elicere; & multò minus vniri potuit Verbum intellectui Christi & voluntati, vt principium formale quo supernaturalium operationum, vt patet; ergò. Alias huius conclusionis probationes vide supra in vltimo notabili.

SEPTIMA CONCL. *Sine gratia habituali aut dono supernaturalis ordinis animæ Christi & potentijs eius inherente, operationes Christi Domini essent Deo grate & gratitudine personali, & esse potuissent infinita meritoria, ex superaddita diuina ordinatione; non tamen essent propriæ, & simpliciter meritoria præmij supernaturalis.* Probatur: quoniam vt scitè Caietanus aduertit in 1. 2. q. 114. a. 3. operatio bona & supernaturalis respicit præmium supernaturale ex intrinseca sui ratione: non autem ex superaddita ordinatione, & ad ipsum ordinatur: si autem operatio ex sola superaddita Dei ordinatione præmium respiceret, non esset (inquit Caietanus) meritoria nisi dispositiue, quod à reali Theologia alienum est: Ad meritum enim operis supernaturale propriè dictum, non sola sufficit personæ dignitas, sed necesse est etiam, vt operatio sit actus charitatis conferentis ipsi operationi ordinè ad finem supernaturalem, & ad præmium. Ex quo patet falsum esse in proprio sensu dictum eorum Theologorum, qui simpliciter affirmant opera Christi Domini, seclusa gratia habituali & quolibet inherente gratiæ dono, esse infinitè meritoria præmij supernaturalis; tunc enim non ex intrinseca sui ratione ex aliquo formali principio in eas deriuata, sed ex sola diuinæ voluntatis ordinatione dirigerentur in præmium; ac proinde non secundum se neque propriè, sed per accidens tantum, id est, per alium, ordinarentur in præmium supernaturale, quod est eas esse tantum impropriè meritorias.

VLTIMA CONCL. *Gratia habitualis fuit homini Christo necessaria, vt esset eius humanitas omni perfectione iustitiæ & sanctitatis ornata, & omni ex parte preparata, & bene affecta ad omnem rectam operationem & meritum.* Hanc affirmat Suarez. sect. 1. Sed eam negat Vasquez cap. 4. in fine: sequitur tamen euidenter ex tertio nostro notabili; quia scilicet gratia vnionis non efficit humanitatem Christi formaliter gratam ea gratitudine, quam efficit gratia habitualis, & alia dona supernaturalia; nec alios causat effectus formales gratiæ, dominis ac virtutibus supernaturalibus propriis.

CONTRA primam conclusionem sunt hæc argumenta. Primum est: Christo homini non repugnabat intrinseco peccatui, siue mortale siue veniale; ergò ex vi gratiæ vnionis habituali gratia semota non constituitur sanctus simpliciter & gratus Deo. Consequens est euidenter; nam ideò cum gratia habituali stare nequit mortale peccatum; quia gratia hæc sui natura sanctificat animam. Antecedens verò probatur; quia diuinum Verbum prout vnione hypostatica humanitati con-

iungitur, non habet rationem formæ ipsam humanitatem actuantis & informantis, neque etiam habet rationem effectiui principij eandem humanitatem immutantis; sed solam exercet rationem termini supposititaliter complementis & terminantis ipsam humanitatem; ergò Christo homini non repugnat ab intrinseco peccatum, sed ex sola extrinseca Dei prouidentia, quæ communis est toti Trinitati, consideranda est tota peccandi impossibilitas in humanitate personaliter Deo coniuncta. Resp. falsum esse antecedens: Ad eius probationem negatur consequentia; quoniam hoc ipso, quod Verbum diuinum in ratione suppositi terminat humanitatem, fit vt omnes actiones ab ea media voluntate vt principio quo procedentes, eliciantur ab ipso diuino supposito vt principio quod, & illi vt agenti principali tribuantur: omnis autem actio debito carens ordine ad summum bonum & vltimum finem repugnat Deo & cuilibet diuino supposito, omnia ad seipsum vt summum bonum & vltimum finem ordinanti; & ideò Verbo diuino hoc ipso, quod in ratione suppositi terminat humanitatem, repugnat ab intrinseco omne peccatum, tam mortale quàm veniale; sicut Deo repugnat esse principium actionis ad seipsum non ordinatæ, vel etiam à seipso deordinatæ, quale est omne peccatum; licet veniale peccatum non ita deordinet, vt auertat à Deo, & eadem ratione sequitur omnem habitualement deordinationem in assumpta humanitate Verbo repugnare; quia scilicet Deo repugnat omnis inordinatio in ordine ad seipsum vltimum finem. Alia ad hanc materiam pertinentia ad suum locum remittimus examinanda.

Secundum argum. est: Esse formaliter gratum & sanctum & rectificatum in ordine ad supernaturalem finem est formalis effectus & quidem primarius habitualis gratiæ; ergò Christus vt homo ex vi solius gratiæ vnionis non est formaliter Deo gratus & simpliciter sanctus ac rectus in ordine ad supernaturalem finem. Consequentia est euidenter; quia effectus formalis primarius formæ non est ab ea separabilis. Resp. effectum formalem gratiæ, prout abstrahit à gratia vnionis & à gratia habituali esse facere gratum, abstrahendo à gratitudine formali & personali; sed facere gratum gratitudinis formali per diuinæ naturæ consortium proprius effectus est gratiæ habitualis; facere verò gratum formaliter gratitudine personali proprium est gratiæ vnionis. Argumentum procedit de prima tantum gratitudine, non autem de secunda.

Tertium argumentum: Remota à Christo gratia habituali. Christus vt homo, non esset ad æternam vitam acceptus; ergò non esset simpliciter Deo gratus & acceptus; ac proinde neque simpliciter sanctificatus. Consequentia patet; nam illa sola est dilectio Dei simpliciter, qua Deus aliquem diligit ad æterna bona, quæ sunt visio & fructus ipsius Dei. Antecedens autem probatur: quia Deus in illo casu non vellet Christo vt homini gratiam; ergò neque gloriam. Probatur consequentia primo; quia gloria est gratia consummata. Secundo: quia Christi anima non esset sine gratia & charitate sufficienter disposita ad gloriam; at qui non vult alicui subiecto sufficientem dispositionem ad aliquam formam, neque vult ei ipsam formam; ergò. Resp. nullam esse consequentiam nam vt absolute Christus in quantum homo dici possit Deo gratus & acceptus & sanctificatus, satis est ipsa gratia vnionis, quæ ipsum personali gratitudine & sanctitate gratum formaliter &

argum. & solutiones Obi. 1. conl. i. scil.

Sol. 1.

Obi. 2.

Sol.

Obi. 3.

Sol.

ter & sanctum constituit: & licet non esset gratus tunc formali gratitudine simpliciter dicta, sed tantum formali personali, nec esset simpliciter acceptus ad gloriam animæ vel corporis: hæc tamen haberet radicaliter ratione vnionis, propter quam deberentur illi gratia & gloria debito connaturalitatis.

Obi. 4.

Quartum argum. est: Ex hac conclusione sequitur, quod si Deus filius naturam Leoninam assumeret, Filius Dei vt Leo formaliter diceretur gratus & acceptus Deo, ac itidem sanctus ratione hypostaticæ vnionis; quod videtur absurdum: sequela probatur; quia seclusa habituali gratia, ceterisque supernaturalibus donis habitualibus & actualibus eiusdem prorsus est rationis vnio Verbi diuini cum humanitate; quoniā vtraque acciperet infinitum Verbi suppositum & nihil amplius.

Sol.

Resp. Si Filius Dei naturam assumeret Leoninam, necessario dicendum esse naturam illam esse Deo gratam & sanctam; non quidem gratitudine & sanctitate formali simpliciter dicta: sed tantum formali suppositali. Nam quemadmodum tunc ille Leo, cuius natura fuisset assumpta, non solum esset Leo, sed Deus, ita non solum diceretur de eo perfectiones naturales, sed etiam supernaturales & diuinæ, puta quod esset Deo gratus sanctus creator &c. Deinde Verbi diuini personalitas summa sanctitas est; igitur id omne cui fuerit communicata, sanctificatur eadem numero sanctitate, scilicet personali siue suppositali; & quia omne sanctum ea ratione & modo quo sanctum est, est etiā Deo gratum & acceptum, ideo tunc Leo ille inquantum Leo, diceretur esse Deo gratus & acceptus, non gratitudine formali simpliciter dicta; sed formali suppositali gratitudine & acceptatione. Scio Astur. & Vasq. oppositum dicere, sed communis de Incarnatione doctrina & iacta superiorum fundamenta satis euidenter ostendunt id verum esse, quod diximus; quod etiam ab alijs viris doctissimis approbatur.

Obi. 5.

Quintum argum. est: Christus vt homo non est gratus & dilectus vt Filius Dei naturalis: quoniam vt ait S. D. *infra q. 23. art. 2. ad 1.* Christus vt homo non est Filius Dei naturalis; ergo præcisā gratia habituali, non esset ex vi solius vnionis hypostaticæ sanctus, Deo gratus & acceptus. *Resp.* licet Christus, vt homo simpliciter non sit Filius Dei naturalis neq; adoptiuus; tamen Christus vt homo, per gratiam vnionis est Filius Dei naturalis; vt ait Caietan. *infra quest. 24. art. 2.* ac proinde sanctus & gratus personali sanctitate & gratitudine.

Obi. 1. cōt. 2.

conc.

Solus.

CONTRA secundam concl. argum. Astur. *Primò:* quia gratitudo formalis est effectus formalis & primarius gratiæ habitualis; ergo. *Huius argumento resp.* sicut responsum ad secundam contra primam concl. falsum est enim antecedes absolute loquendo; quia duplex est gratitudo formalis; altera simpliciter dicta, quæ est per participationem diuinæ naturæ: hæc fit per gratiam habitualement; altera est formalis personalis, quæ fit per vnionem hypostaticam cum diuina persona.

Obi. 2.

Secundò: Rationalitas est radicaliter risibilitas; quia ex rationalitate oritur naturaliter: sed quandiu non intelligitur in homine ipsa risibilitas, homorifibilis simpliciter minimè dicitur, sed risibilis radicaliter; ergo similiter Christus ratione vnionis tantum radicaliter est sanctus & gratus gratitudine formali; quia habitualis gratia cuius effectus est hæc gratitudo formalis, radicaliter præhabetur in vnione. *Resp.* nullam esse consequentiam, quia esse risibile proprius & adequatus effectus formalis est risibilitatis, & ideo non potest conuenire rationalitati formaliter, sed tantum radicaliter: at esse gratum non est proprius & adequatus effectus formalis gratiæ habitualis, vt ostendimus; & ideo formaliter conuenit tam gratiæ vnionis, quam gratiæ habituali; quamuis diuersa ratione vt dictum est; nam simpliciter id est sine addito conuenit gratiæ habituali, cum addito verò illius particulæ personalis conuenit gratiæ vnionis; quæ tamen addito non est conditio diminuens, sed determinans gratitudinem ad nobilissimum ac summum eius modum, vt patet ex tertia Concl. Et quia gratia habitualis in Christo ex gratia vnionis vt ex propria radice deriuatur; ideo Christus prius natura, quam gratia perficiatur habituali, dicitur gratus, formaliter quidem gratitudine personali, radicaliter autem gratitudine causabili ex gratia habituali.

CONTRA quartam concl. producit Vasq. dicta Patrum asserentium Christi humanitatem per vnionem ad Verbum fuisse Deificatam & Deitatem sanctificatam: quorum sensum explicauimus in probatione vltimæ partis eiusdem conclusionis. Contra eandem concl. est hoc argumentum. Tamen diuini Verbi personalitas immediate vnitur humanitati; non tamen illi tribuit existentiam immediate, eo quod existentia est absoluta; & ideo debet immediate ab essentia provenire quæ est absoluta, non à personalitate quæ est relatiua, sed esse obiectum congruum diuinæ & hypostaticæ dilectionis est aliquid absolutum & commune humanitati, quam possunt assumere etiam Pater & Spiritus sanctus; ergo provenire debet à Deitate absoluta & communi, & non à sola Verbi personalitate, quæ relatio est. *Resp. primò* existentiam diuinam neque à personalitate Verbi immediate communicari humanitati, sed media Verbi personalitate; ideo namque humana Christi natura existit formaliter existentia diuina; quia subsistit diuina Verbi personalitate, qua mediante fit capax humanitas existentie diuinæ, sicut quælibet substantialis natura creata fit capax existentie creatæ media propria & sibi connaturali subsistentia, vt optime docet Cai. *supra q. 4. a. 2.* Deinde dico falsam esse secundam propositionem; nam esse obiectum congruum diuinæ dilectionis, & esse gratum & sanctum, est prædicatum commune proprietatibus relatiuis & absolutis Dei, vt supra diximus. Esse autem obiectum congruum diuinæ dilectionis hypostaticæ ob immediatam communicationem personalitatis diuinæ, relationem importat personæ diuinæ constitutiua; & ideo sanctitas & gratitudo hæc non est effectus formalis immediatus essentia, sed personalitatis, cui etiam prout ab essentia distinguitur, sanctitas & gratitudo conuenit infinita. Quod autem eadem humanitas à tribus possit personis assumi, non arguit realem communitatem, sed secundum rationem ad plura relatiua, quibus etiam nomen hypostasis & personæ eodem modo commune est.

CONTRA sextam concl. sunt argum. quæ producit & soluit Aluar. disp. 31.

CONTRA vltimam concl. argum. Vasq. *c. 4. in fine.* Si quid perfectionis & consummationis aduenire potuit animæ Christi ex habituali gratia, adueniret etiam ex bonis operibus, in quibus indies exercebatur; si quidem non minus iustitia operum reddit hominem sanctum & magis

solus.

gis sanctum, quam iustitia habitualis: at dici non potest Christum secundum humanitatem perfectum fuisse aut consummatum in sanctitate per opera; ergo neque per habitum. *Resp.* duplicem esse iustitiam & sanctitatem: alteram quæ est habitus infusus, quo simpliciter dicitur homo iustificari & esse iustus ac sanctus: alteram quæ non est habitus infusus sed est actus secundus ex habitu infuso procedens, & hac iustitia & sanctitate dicitur homo iustificari, & esse iustus ac sanctus in actu secundo & in executione. Cum igitur actus secundus supra primum addat quandam perfectionem aut modum perfectionis: consequens est ut maiorem quandam perfectionem aut perfectionis modum habeat iustus & sanctus actu se ipsum exercens in operibus iustitiæ & sanctitatis, quam cum nihil operatur ex habitu iustitiæ; ac proinde quamvis anima Christi nullum iustitiæ & sanctitatis acceperit augmentum; (quia augmentum iustitiæ propriæ & absolute loquendo fit, cum habitus ipse iustitiæ perficitur & intenditur:) perfectionem tamen quandam aut perfectionis modum maiorem habebat iniustitia & sanctitate accidentali, & participata cum actu sanctitatis actus operetur ut viator, quam cum ab eis quiesceret dormiendo. Duplex hic iustitia modus colligitur ex D. Thom. in Com. Epist. ad Gal. 3. Vbi exponens illa verba: Lex autem non ex fide, &c. ait: Iustificare potest accipi dupliciter, vel quantum ad executionem iustitiæ, & manifestationem: & hoc modo iustificatur homo, id est iustus ostenditur ex operibus operatis; vel quantum ad habitum iustitiæ infusum: & hoc modo non iustificatur quis ex operibus, cum habitus iustitiæ, qua homo iustificatur apud Deum, non sit acquisitus, sed per gratiam Dei infusus. Quamvis autem S. D. hic operum iustitiam ad solâ habitualis iustitiæ manifestationem referre videatur: certum tamen est secundum veritatem & diuinas scripturas actus iustitiæ & sanctitatis iustitiam & sanctitatem habere, non minus quam habeat habitus ipse iustitiæ & sanctitatis: Vnde passim in sacris literis opera iustitiæ, & sanctitatis iustitiæ & iustificationes nuncupantur, ut Deut. 27. Facies mandata, atque iustitias & ca. 33. Fecit iustitias Domini. Tobie 13. Facite iustitiam coram Deo. & cap. 14. Et faciant iustitias. Matth. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra. & cap. 6. Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. & Dan. 9. Opera iustitiæ iustificationes appellantur, cum dicitur: Neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam. Sicut enim diligenter attendamus verba D. Thom. loco notato apparebit eum distinguere executionem iustitiæ à manifestatione: duos enim habent effectus opera iustitiæ, scilicet habitui perfectionem adiungere eo modo, quo secundus actus perficit primum & habitum ipsum iustitiæ manifestare: primum non explicat ibi S. D. sed nomine executionis reliquit intelligendum. Secundum autem exprimit nomine manifestationis. Ad argumentum igitur in forma dico minorem esse veram de perfectione & consummatione sanctitatis, quæ fit per augmentum gratiæ habitualis; non autem de perfectione & consummatione hoc ipso facta, quod actus secundus additur primo.

ARTICVLVS II.

Utrum in Christo fuerint virtutes.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerint virtutes. Christus enim habuit abundantiam gratiæ. Sed gratia sufficit ad omnia recte agendum, Naz. in D. Thom. 3. partem.

A secundum illud secunda ad Corinth. 12. Sufficit tibi gratia mea. Ergo in Christo non fuerunt virtutes.

Præterea secundum Philosophum 7. Eth. virtus diuiditur contra quendam heroicam, siue diuinum habitum, qui attribuitur hominibus diuinis. Hic autem maxime conuenit Christo. Ergo Christus non habuit virtutes, sed aliquid altius virtute.

Præterea: Sicut in secunda parte dictum est, virtutes omnes simul habentur. Sed Christo non fuit conueniens habere omnes virtutes, sicut patet de liberalitate, & magnificencia: quæ habent actum suum circa diuitias, quas Christus contempsit, secundum illud Matth. 8. Filius hominis non habet, ubi caput suum reclinat. Temperantia etiam, & continentia sunt circa concupiscentias prauas, quæ in Christo non fuerunt. Ergo Christus non habuit virtutes.

Glo. ord. ex Cassiod.

Sed contra est, quod super illud Psalm. Sed in lege Domini voluntas eius, dicit glos. Hic ostenditur Christus plenus omni bono. Sed bona qualitas mentis est virtus. Ergo Christus fuit plenus omni virtute.

1. 2. q. 110. ar. 2. & 3.

Respondeo dicendum, quod, sicut in secunda parte dictum est, sicut gratia respicit essentiam animæ, ita virtus respicit potentiam eius. Vnde oportet, quod, sicut potentia animæ derivatur ab eius essentia, ita virtutes sint quedam derivationes gratiæ. Quanto autem aliquod principium est perfectius, tanto magis imprimit suos effectus. Vnde, cum gratia Christi fuerit perfectissima, consequens est, quod ex ipsa processerint virtutes ad perficiendum singulas potentias animæ, quantum ad omnes animæ actus. Et ita Christus habuit omnes virtutes.

Ad primum ergo dicendum, quod gratia sufficit homini, quantum ad omnia, quibus ordinatur ad beatitudinem. Horum tamen quadam perficit gratia immediate per se ipsam, sicut gratiam facere Deo & alia huiusmodi, quadam autem mediantibus virtutibus, quæ ex gratia procedunt.

Ad secundum dicendum, quod habitus ille heroicus, vel diuinus, non differt à virtute communiter dicta, nisi secundum perfectiorem modum, in quantum scilicet aliquis est dispositus ad bonum quodam altiori modo, quam communiter omnibus competat. Vnde per hoc non ostenditur, quod Christus non habuerit eas perfectissime ultra communem modum. Sicut etiam Plotinus posuit quandam sublimem modum virtutum, quas esse dixit animi purgati.

Ad tertium dicendum, quod liberalitas, & magnificencia commendantur circa diuitias, in quantum aliquis non tantum appetitur diuitias, quod velit eas retinere, prætermittendo id, quod fieri oportet. Ille autem minime diuitias appetitur, qui penitus eas contemnit, & abiicit propter perfectionis amorem. Et ideo in hoc ipso, quod Christus omnes diuitias contempsit: ostendit in se ipsum tantum gradum liberalitatis & magnificencie. Licet etiam liberalitatis actum exercuerit, secundum quod sibi conueniens erat, faciendo pauperibus erogari, quæ sibi dabantur. Vnde cum Dominus Iudæ dixit, Ioan. Cap. 9. 13. Quod facis, fac citius: discipuli intellexerunt Dominum mandasse, quod egenis aliquid daret. Concupiscentias autem prauas Christus omnino non habuit, sicut infra patebit: nec propter hoc tamē excluditur quin habuerit temperantiam, quæ tanto perfectior est in homine, quanto magis prauis concupiscentiis caret. Vnde secundum Philosophum 7. Ethic. temperatus in hoc differt à continente, quod temperatus non habet prauas concupiscentias, quas continens patitur. Vnde sic accipiendo continentiam, sicut Philosophus accipit, ex hoc ipso, quod Christus habuit omnem virtutem, non habuit continentiam, quæ non est virtus, sed aliquid minus virtute.

Sensus quasi.

DE VIRTUTIBVS quæritur, quæ simpliciter id est sine addito sunt virtutes, quæ scilicet bonum simpliciter faciunt habentem; hæc vero sunt

Ee